

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи
(Укрмедпатентінформ)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ
ПРО НОВОВВЕДЕННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

№ 259–2015

Випуск 3 з проблеми
“Гігієна праці та профзахворювання”
«Гігієна праці та профзахворювання»
Підстава: Рішення ПК
«Гігієна праці та профзахворювань»
Протокол № 3 від 21.09.2015 р.

ГОЛОВНОМУ СПЕЦІАЛІСТУ ІЗ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«ПРОФЕСІЙНА ПАТОЛОГІЯ»
ОБЛАСНИХ ТА КИЇВСЬКОГО МІСЬКОГО
УПРАВЛІНЬ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕДИЧНИХ ОГЛЯДІВ ПРАЦІВНИКІВ
ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ЩО ЗАЗНАЮТЬ ВИРОБНИЧОЇ
КАНЦЕРОГЕННОЇ НЕБЕЗПЕКИ**

УСТАНОВА РОЗРОБНИК:

ДУ “ІНСТИТУТ МЕДИЦИНИ ПРАЦІ
НАМН УКРАЇНИ”

УКРМЕДПАТЕНТІНФОРМ
МОЗ УКРАЇНИ

АВТОРИ:

д.мед.н. **ВАРИВОНЧИК Д.В.**
ШЕВЧЕНКО В.І.
ЕДЖИБІЯ О.М.

м. Київ

Суть впровадження: Розроблено технологію медичних огляді працівників галузі охорони здоров'я, що зазнають виробничої канцерогенної небезпеки

Пропонується для впровадження в практику роботи комісій з медичних оглядів працюючих, у діяльність профпатологічної служби, профільних НДІ, для удосконалення медичних оглядів працівників галузі охорони здоров'я, що зазнають виробничої канцерогенної небезпеки.

Результатами проведених досліджень встановлено, що працівники галузі охорони здоров'я зазнають на робочому місці експозиції канцерогенними факторами виробничого середовища, ключовими із них є: бензидин; бензол; діоксид силіцію (крист.); етилен оксид; лікарські засоби з канцерогенним потенціалом (для хіміотерапії злоякісних новоутворень (ЗН)); нікель та його сполуками; сильні неорганічні кислоти; формальдегід; хрому (VI) сполуки; іонізуюче та ультрафіолетове випромінюванням; Також існує потенційний ризик інфікування працівників біологічними канцерогенними агентами (HHV-4/EBV HHV-8; HPV; HBV, HCV, HIV-1, HTLV-1; H. pylori). Фактором, який сприяє збільшенню виробничого канцерогенного ризику, є – робота у нічну зміну.

«Високі» виробничі канцерогенні ризики спостерігаються серед працівників служб: ядерної медицини та променевої діагностики; лабораторної та онкологічної; «помірні» – стоматологічної; патолого-анатомічної та судово-медичної.

Епідеміологічними дослідженнями встановлено, що серед працівників, які зазнають впливу виробничих канцерогенних факторів, збільшено ризику виникнення ЗН: печінки (в 2,8 рази); молочної залози (2,4); лейкемій (1,7); шкіри (меланома) (1,6); тіла матки (1,6); гортані (1,6), яєчника (1,5); ободової кишки (1,5); негоджкінської лімфоми (1,4); прямої кишки, анусу (1,3); шкіри (рак) (1,2); глотки (1,2); сечового міхура (1,1).

Рекомендується проведення попереднього та періодичних (щорічних) медичних оглядів працівників галузі охорони здоров'я, які на робочому місці зазнають: (1) дії хімічних канцерогенних речовин, що перевищують ГДК чи ОБРВ (а в разі відсутності їх встановлення чи визначення – без їх врахування); (2) дії фізичних канцерогенних агентів, що перевищують ГДР (а в разі відсутності їх встановлення чи визначення – без їх врахування); (3) ризики інфікування біологічними канцерогенними агентами (незалежно від рівня впливу); (4) дії факторів змінного режиму праці (з роботою у в нічну зміну).

Метою медичних оглядів повинно бути: (1) своєчасне виявлення ранніх ознак онкологічної патології та передракових захворювань; (2) вирішення питання щодо можливості працівника працювати чи продовжувати роботу в умовах дії канцерогенних факторів. Медичний огляд повинен включати обов'язковий огляд працівників лікарями, підготовленими з питань професійної патології, – терапевтом; дерматологом; невропатологом; оториноларингологом; офтальмологом; хірургом; гінекологом.

Обов'язковим є проведення працівнику наступних лабораторних, функціональних та інших досліджень:

- рентгенографії органів грудної клітки (заднє – переднє) (щорічно);
- мамографії (жінки після 45 років – щорічно);
- спірометрії (щорічно);
- загального аналізу крові з формулою та тромбоцитами (щорічно);
- загального аналізу сечі (щорічно);
- аналізу кала на приховану кров (щорічно);
- аналізу мокротиння з дослідженням на атипіві клітини (при наявності кашлю);
- експрес-тесту на віруси гепатиту В, С та за бажанням на ВІЛ (щорічно);
- дихального тесту («Хелік-тест») (щорічно);
- визначення в сироватці рівнів онкомаркерів (ракового ембріонального антигену (СЕА); антигену плоскоклітинного раку (SCCA); ферритину) (при прийнятті на роботу та при стажі роботи в канцерогенно-небезпечних умовах більш 10 років – щорічно);

- пальпаторне обстеження прямої кишки та простати (чол. після 45 років – щорічно);
- цитологічне дослідження секретів з полових органів жінок (щорічно).

Після проведення медичного огляду визначається можливість допуску працівника до робіт в умовах канцерогенної небезпеки. *Абсолютними медичними протипоказаннями* для допуску до таких робіт є:

- 1) вік до 18 років;
- 2) наявність інвалідності внаслідок будь-якого захворювання;
- 3) наявність захворювання на облігатні передракові захворювання, що обумовлені вродженими факторами і які дуже часто переходять в злякисні новоутворення (від 60 до 95 % випадків): сімейний поліпоз товстої кишки; аденоматозний поліп шлунка; пігментна ксеродерма; дерматоз Боуена; шкіряний ріг;
- 4) наявність захворювання на ЗН будь-якої локалізації (в незалежності від морфологічного типу, стадії захворювання чи клінічної групи обліку);
- 5) наявність будь якого професійного захворювання.

В разі підозри у працівника ЗН його спрямовують до онкологічної служби. До часу остаточного встановлення діагнозу, працівник тимчасово відстороняється від робіт в умовах виробничої канцерогенної небезпеки; в разі остаточного встановлення ЗН – не допускається до таких робіт та спрямовується до профпатологічної служби (для встановлення діагнозу «професійний рак»).

Розроблена технологія дозволяє удосконалити медичні огляди працівників галузі охорони здоров'я, попередити серед них виникнення та прогресування виробничо-зумовленої онкологічної патології.

За додатковою інформацією з даної проблеми звертатись до зав. лабораторією канцерогенної небезпеки та профілактики професійного раку ДУ «Інститут медицини праці НАМН України» – д. мед. н., с. н. с. Варивончика Д.В., тел.: (44) 289-47-77.